

I l'intervencionisme frenà l'apocalipsi

Ara fa just un any, la caiguda de Lehman Brothers va provocar una ensulsiada de les borses que feia preveure una depressió econòmica tan profunda o més que la del crac del 1929. Un reguitzell de mesures, coordinades per les principals potències mundials, ho van evitar, però les conseqüències de la desfeta financera en l'economia són lluny de dissipar-se.

EFE

“**M**olts altres bancs poden caure, fins i tot el de la vostra comunitat [...] La borsa continuarà caient. Si teniu un negoci o una granja, els bancs no us donaran crèdit i hauran de tancar o vendre; si teniu un pla de pensions, la borsa es desplomarà i la pensió se us reduirà; si voleu enviar el fill a la universitat, no hi haurà préstecs; si teniu una hipoteca, el valor de casa vostra s’afonarà.” Qui parlava així en horari de màxima audiència i davant tot el seu país era George W. Bush, en un missatge televisat a través del qual volia convèncer l’opinió pública de la conveniència d’aprovar un pla de rescat per a l’economia nord-americana. Fou a mitjan setembre del 2008, enmig d’un terratrèmol financer que va clivellar els fonaments de Wall Street i va tenir repliques de la mateixa magnitud a totes les borses del món. Els dalta-baixos borsaris, la fallida dels capitosts del sector financer i les crides desesperades dels polítics pronosticaven una hecatombe econòmica que, més que inquietud, causava pànic.

Tot havia començat tretze mesos abans, quan, un matí d’agost, ens vam despertar sabent que el sistema financer nord-americà s’havia sostingut els darrers anys sobre un producte financer d’alt risc i dubtosa solvència, anomenat hipoteques *subprime*. Acabava de rebentar-se la bombolla immobiliària i, alhora, el miratge d’una revaloració perpètua de les propietats immobiliàries. El virus, lluny de circumscriure’s a l’economia nord-americana, va començar a estendre’s arreu del món pels circuits financers. Els actius tòxics es concentraven als Estats Units, però pocs bancs del món hi eren immunes. La desconfiança va establir-se a les seus centrals de les entitats financeres de tot el món, poc proclius a participar en el mercat interbancari mentre no se sabera amb exactitud l’abast dels actius tòxics en els comptes de resultats de la resta d’entitats. Com a resultat d’això, l’aixeta del crèdit, que els darrers anys havia fluït descontroladament gràcies a unes taxes d’interès baixes, va eixugar-se. Les restriccions en el préstec paralitzaven l’activitat econòmica de bancs, empreses i particulars, mentre les principals companyies financeres i asseguradores passaven veritables

penúries per a sobreviure. Al març, el banc Bearn Stears era comprat per JP Morgan a preu de saldo, quan la Reserva Federal s’havia gastat per primera volta els propis diners per mirar de salvar una entitat privada. Sis mesos després, la hipotecària Freddy Mac i Fanny Mae i l’asseguradora AIG requerien injeccions de diners públics per continuar sobrevivint, mentre el govern es decidia a deixar caure Lehman Brothers. El quart banc d’inversió dels Estats Units, fundat el 1850, caigué el 15 de setembre, i originà el pitjor episodi d’aquesta crisi. En poques setmanes, les borses de tot el món van perdre el 20% del seu valor, mentre el sistema bancari quedava de cap per avall.

Crisi i coordinació. Durant el setembre i l’octubre del 2008 el món va prendre consciència dels perills de la primera crisi financera d’abast global. Presidents de governs i d’institucions financeres es van apressar a coordinar-se per donar-hi una resposta conjunta. I si bé les primeres mesures es van prendre amb un cert desgavell, també és cert que les autoritats polítiques i econòmiques van acordar que calia una resposta coordinada. “La crisi és molt greu, som a la vora d’una recessió global”, advertia el director gerent del Fons Monetari Internacional (FMI), Dominique Strauss-Kahn.

Tot plegat va propiciar una intervenció pública sense precedents de governs i bancs centrals, en primer lloc, per mirar de tancar els forats que anaven sorgint a les entitats bancàries i financeres (a través de compres d’accions dels bancs per a recapitalitzar-los; l’aval de préstecs, la compra de deute...); i, després, reactivar una economia desmoralitzada. La pluja de milions procedents de les arques públiques va ruixar els bancs de tot el món. El Regne Unit va ser el primer a reaccionar, tot injectant al sistema financer 37.000 milions de lliures (48.000 milions d’euros). Poc després, Washington aprovava un primer conjunt d’ajuda de 250.000 milions de dòlars (185.000 milions d’euros) per entrar en el capital dels bancs i contrarestar els estralls dels actius tòxics. Aquella intervenció, i les que s’hi afegiren durant les següents setmanes,

fins arribar a un paquet de 700.000 euros, va representar la més important intervenció governamental als mercats financers dels Estats Units des del crac del 1929. A la Unió Europea, cada país va organitzar un pla de rescat propi, després de descartar la idea d’un fons comú per a tots els membres. El govern de Nicolas Sarkozy, per exemple, va destinar 360.000 d’euros a apuntalar el sistema financer francès, mentre Angela Merkel aprovava un conjunt de rescat bancari de més de 500.000 milions d’euros.

Amb tot, la màxima intervenció pública de la història no va evitar que el món entrara en la pitjor recessió des de feia seixanta anys. Per al PIB mundial, que els darrers anys havia crescut a un ritme del 5%, el Fons Monetari Internacional preveu una caiguda de l’1,3% per a enguany. Paral·lelament, s’ha produït una contracció del comerç mundial del 12%. Tanmateix, la cara més crua de la crisi és la de la desocupació. La destrucció de llocs de feina s’ha intensificat, fins al punt que l’Organització Internacional del Treball calcula que a final d’any hi haurà entre 39 milions i 59 milions de nous desocupats a tot el món.

Però el 2009 es podria acabar millor que no es preveia a principi d’any, en vista de les dades més recents. L’FMI ha revisat les seues previsions i calcula que el descens del PIB mundial durant l’any serà de l’1,3% i no de l’1,4%, com havia previst anteriorment. La diferència és minsa, però s’uneix a les bones notícies procedents d’Alemanya i França. Les locomotores europees han eixit de la recessió, després d’haver-se frenat el ritme de caiguda dels PIB respectius durant el segon semestre. El Banc Central Europeu, a més, ha revisat a l’alça les previsions de creixement d’enguany.

No obstant això, els organismes financers reclamen cautela abans de donar per superada la crisi. Les economies estatals mostren indicis d’una millora, però es tracta d’una millora basada en uns plans d’estímul de l’economia que tard o d’hora hauran de retirar-se. Serà aleshores, quan el creixement no tinga crosses per a recolzar-s’hi, que es podrà cantar victòria.

Violeta Tena